

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2018, sp. zn. 22 Cdo 3457/2018, ECLI:CZ:NS:2018:22.CDO.3457.2018.1

Číslo: 96/2019

Právní věta: Dojde-li k platnému prodeji věci tvořící součást společného jmění manželů za trvání manželství, je předmětem vypořádání společného jmění částka za prodej získaná, nikoliv tzv. obvyklá cena takové věci zjištěná ke dni zániku společného jmění.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2018

Spisová značka: 22 Cdo 3457/2018

Číslo rozhodnutí: 96

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Společné jmění manželů

Předpisy: § 714 odst. 1 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Tachově (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 12. 12. 2017, č. j. 5 C 20/2016-173, přikázal do vlastnictví žalobce věci v celkové hodnotě 15 600 Kč a do vlastnictví žalované věci v celkové hodnotě 48 200 Kč (výrok I.), žalobci uložil povinnost zaplatit žalované na vyrovnání podílů částku 12 600 Kč (výrok II.) a ohledně věcí, u nichž nebylo prokázáno, že by byly součástí společného jmění manželů (dále také „SJM“), žalobu zamítl (výrok III.). Dále rozhodl o nákladech řízení (výroky IV.-VI.). Soud prvního stupně vypořádal cenu motocyklu Y. (dále jen „motocykl“), který žalobce za trvání manželství prodal bez souhlasu žalované. Soud vzal za prokázané, že žalobce koupil motocykl za trvání manželství dne 6. 11. 2013 za částku 120 000 Kč. Dne 22. 1. 2014 žalobce motocykl prodal za částku 58 000 Kč. Ze znaleckého posudku soud zjistil, že obvyklá cena motocyklu ke dni 17. 6. 2015 činila 142 000 Kč. Podle tvrzení žalobce, které vzal soud s přihlédnutím ke kupní smlouvě za prokázané, byl motocykl v době prodeje nepojízdný a měl nefunkční motor. Vzhledem k tomu, že se žalovaná nedovolala relativní neplatnosti právního jednání žalobce, soud prvního stupně jej posoudil jako platné. Žalobce tvrdil, že částku 58 000 Kč, za níž motocykl prodal, ponechal v domě v T. v otevřeném trezoru. Žalobce však ani po poučení podle § 118a odst. 3 občanského soudního řádu neoznačil důkazy k tomu, že tuto finanční částku v domě zanechal, a soud prvního stupně proto z tvrzení žalobce nevyšel. Navíc se toto tvrzení jeví jako nedůvěryhodné, jelikož v době prodeje motocyklu byly vztahy účastníků narušené. Z těchto důvodů

soud prvního stupně uzavřel, že si žalobce utrženou finanční částku ponechal, a proto ji při vypořádání SJM započtl na podíl žalobce.

2. K odvolání žalované Krajský soud v Plzni (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 27. 4. 2018, č. j. 15 Co 93/2018-215, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I., II., IV.-VI. tak, že do vlastnictví žalobce přikázal věci v celkové hodnotě 35 800 Kč a do vlastnictví žalované věci v celkové hodnotě 28 200 Kč, žalobci uložil povinnost zaplatit žalované na vyrovnání podílů částku 74 800 Kč a rozhodl o nákladech řízení vzniklých před soudem prvního stupně (výrok I.). Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II.). Odvolací soud konstatoval, že soud prvního stupně, aniž by hodnotil vyhotovený znalecký posudek na cenu motocyklu jako nesprávný či neúplný nebo by jej měl za nevěrohodný, nijak neodůvodnil, proč ze znaleckého posudku nevyšel. Odvolací soud měl závěry znaleckého posudku za správné a „nespatřil žádný důvod pro neuzítí tohoto důkazu“; proto shledal, že při stanovení výše vypořádacího podílu měla být zohledněna hodnota motocyklu podle závěru znaleckého posudku.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 občanského soudního řádu, neboť se odvolací soud při řešení otázky hmotného práva (posouzení hodnoty motocyklu) odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. V řízení nebylo zjištěno, že by se žalovaná v promlčecí lhůtě dovolala relativní neplatnosti prodeje motocyklu vůči všem stranám právního jednání. Jelikož tedy byl motocykl za trvání manželství platně prodán, stává se podle judikatury Nejvyššího soudu předmětem vypořádání částka tímto prodejem získaná, tj. částka 58 000 Kč, neboť ta je součástí SJM, a nikoliv částka 142 000 Kč stanovaná znaleckým posudkem jako cena motocyklu. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve vyjádření uvedla, že z judikátů uváděných žalobcem nelze činit zjednodušené závěry, šlo v nich o skutkově naprosto nesrovnatelné věci. Navíc žalobce obmyslně a účelově převedl motocykl za zhruba třetinovou cenu na svoji družku, aniž by to žalovaná tušila. Odkazuje na základní pravidlo, že vypořádání SJM se provádí v obvyklých cenách (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 24433/99). Napadené rozhodnutí je s tímto pravidlem v souladu a je zcela přesvědčivé. Odvolací soud se od ustálené judikatury neodchýlil a navíc otázka, která z cen je správná, je otázkou skutkovou. Dovolání nespátřuje ani jako přípustné, ani jako důvodné. Navrhuje, aby dovolací soud věc zamítl a přiznal žalované náhradu nákladů odvolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“) – (srovnej článek II bod 2 části první zákona č. 296/2017 Sb.), neboť rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno po 29. 9. 2017.

6. Jelikož k zániku SJM a k prodeji motocyklu došlo po 1. 1. 2014, projednal dovolací soud dovolání a rozhodl o něm podle příslušných ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“) – [k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. [22 Cdo 3779/2014](#) (uveřejněný pod č. 103/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.), či ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. [22 Cdo 6109/2017](#) (dostupný na www.nsoud.cz)].

7. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení

otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

8. Podle § 241a odst. 1 – 3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

9. V dané věci bylo pro právní posouzení podstatné, jakým způsobem se do vypořádání SJM promítne platný prodej věci tvořící součást SJM za trvání společného jmění. Protože tato otázka v poměrech o. z. nebyla dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena, na jejím posouzení je rozhodnutí odvolacího soudu založeno a právní závěry v daném ohledu přijaté dovolatel napadá, je dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné a je i důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

10. V řízení o vypořádání společného jmění manželů i nadále platí, že dovolací soud zkoumá přípustnost dovolání ohledně každé vypořádávané položky zvlášť. Skutečnost, že ve vztahu k některé z vypořádávaných položek je dovolání přípustné, neznamená, že je dovolání přípustné bez dalšího i proti těm částem rozsudku odvolacího soudu, které se týkají jiných položek, a že dovolací soud je již jen z tohoto důvodu oprávněn přezkoumat celé rozhodnutí [srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. [22 Cdo 2537/2013](#) (uveřejněný pod č. C 12 873 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck – dále jen „Soubor“), či ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. [22 Cdo 6109/2017](#) (dostupný na www.nsoud.cz)].

11. Podle § 713 odst. 1, 2 o. z. součásti společného jmění užívají, berou z nich plody a užitky, udržují je, nakládají s nimi, hospodaří s nimi a spravují je oba manželé nebo jeden z nich podle dohody. Povinnosti a práva spojená se společným jměním nebo jeho součástmi náleží oběma manželům společně a nerozdílně.

Podle § 714 odst. 1 o. z. v záležitostech týkajících se společného jmění a jeho součástí, které nelze považovat za běžné, právně jednají manželé společně, nebo jedná jeden manžel se souhlasem druhého. Odmítá-li manžel dát souhlas bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem manželů, rodiny nebo rodinné domácnosti, či není-li schopen vůli projevit, může druhý manžel navrhnout, aby souhlas manžela nahradil soud. Podle odst. 2

jedná-li právně manžel bez souhlasu druhého manžela v případě, kdy souhlasu bylo zapotřebí, může se druhý manžel dovolat neplatnosti takového jednání.

Podle § 586 odst. 1 o. z. je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba. Podle odst. 2 nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.

12. V poměrech zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), byla správa majetku v SJM založena (§ 145 odst. 2) na východiscích, podle nichž obvyklou správu majetku náležejícího do společného jmění manželů mohl vykonávat každý z

manželů. V ostatních záležitostech bylo třeba souhlasu obou manželů; jinak byl právní úkon neplatný.

13. Absence souhlasu druhého manžela s převodem vlastnického práva k věci tvořící součást SJM zakládala relativní neplatnost takového právního úkonu s tím, že pokud se druhý z manželů neplatnosti proti všem účastníkům příslušného právního úkonu nedovolal, jednalo se o právní úkon platný [srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. [22 Cdo 4002/2011](#) (uveřejněný pod č. C 10 696 v Souboru), či ze dne 21. 4. 2015, sp. zn. [22 Cdo 1433/2015](#) (uveřejněný pod č. C 14 804 v Souboru)].

14. Vzhledem k tomu, že stávající právní úprava obsažená v o. z. je založena rovněž na rozlišování jednání v běžných a neběžných záležitostech a na koncepci relativní neplatnosti právního jednání, lze tyto závěry dovolacího soudu vyslovené v poměrech obč. zák. aplikovat i v poměrech o. z.

15. Závěr o platném právním jednání ohledně správy (nakládání) součástí SJM tak vedle případů neběžných záležitostí, v nichž se manžel nedovolal relativní neplatnosti, míří primárně také na případy právních jednání v běžných záležitostech.

16. Pro poměry souzené věci však rozlišování mezi správou majetku v SJM v běžné a neběžné záležitosti není podstatné z toho důvodu, že soud prvního stupně uzavřel, že se žalovaná relativní neplatnosti kupní smlouvy nedovolala a odvolací soud vzhledem k jím zaujatému právnímu názoru o nutnosti vypořádání obvyklé ceny motocyklu tuto otázku zjevně nepovažoval za právně významnou. Ostatně ani v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, ani ve vyjádření k dovolání žalovaná netvrdí, že by v dané věci mělo jít o neběžnou záležitost, v jejímž rámci by se dovolala relativní neplatnosti kupní smlouvy pro absenci jejího souhlasu s uzavřením kupní smlouvy. Proto se dovolací soud dále zabýval otázkou, jakou věc či hodnotu měl odvolací soud v této situaci zahrnout do vypořádání SJM, jestliže za trvání manželství došlo k platnému prodeji movité věci tvořící součást SJM.

17. Úprava obsažená v o. z. spočívá (stejně jako právní úprava obsažená v obč. zák.) na koncepci relativní neplatnosti jednání v neběžných záležitostech týkajících se součástí SJM a možnosti samostatného jednání každého z manželů v záležitostech běžné správy, pročež se i v poměrech o. z. prosadí závěr formulovaný v režimu obč. zák., podle nějž jestliže jde o právní jednání, jehož prostřednictvím je nakládáno s majetkem tvořícím součást SJM, které je právním jednáním platným, ať již proto, že jej učinili oba manželé ve shodě, nebo proto, že jej učinil pouze jeden z manželů bez souhlasu druhého, ale tento manžel se relativní neplatnosti takového právního úkonu nedovolal, důsledkem existence takového jednání je skutečnost, že majetek, jehož se týká, je zákonem předvídaným způsobem vyveden z režimu společného jmění manželů (právě proto, že se jedná o jednání platné). To platí tím spíše v případech, kdy se jedná o správu součástí SJM v záležitosti, kterou lze považovat za běžnou.

18. Předmětem vypořádání se v takových případech může stát toliko hodnota za takový majetek získaná (finanční částka získaná za převod movité či nemovité věci, obchodního podílu apod.), neboť ke dni rozhodování soudu o vypořádání SJM již taková věc netvoří součást SJM právě proto, že došlo k platnému právnímu jednání ohledně takové součásti SJM [srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2018, sp. zn. [22 Cdo 1765/2018](#), ze dne 16. 9. 2013, sp. zn. [22 Cdo 1326/2012](#), či ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. [22 Cdo 1754/2009](#) (dostupné na www.nsoud.cz)].

19. Při závěru o platném uzavření kupní smlouvy ohledně motocyklu tak mohla být předmětem vypořádání toliko částka získaná za jeho převod, nikoliv tzv. obvyklá cena motocyklu ke dni zániku SJM, jak nesprávně dovodil odvolací soud.

20. Pro úplnost lze podotknout, že tzv. obvyklá cena motocyklu zjištěná znaleckým posudkem, z níž vyšel odvolací soud, nemohla být předmětem vypořádání v žádném případě. Obecně platí, že buď šlo o právní jednání platné, protože se žalovaná relativní neplatnosti nedovolala, a pak nešlo o snížení hodnoty SJM žalobcem proto, že na platné jednání je potřeba nahlížet tak, že bylo učiněno se souhlasem obou manželů, případně se jednalo o běžnou správu majetku v režimu SJM, anebo by se jednalo o právní jednání, ve vztahu k němuž by se žalovaná relativní neplatnosti dovolala a předmětem vypořádání by v tomto případě mohl být toliko motocykl, protože nebyl platně prodán a tvoří stále součást SJM. Posledně uvedený závěr uvádí dovolací soud při vědomí zákonných ustanovení upravujících tzv. nabývání od neoprávněného u movitých věcí (§ 1109 - § 1113), aniž by v této souvislosti musel řešit konkurenci ochrany majetku v SJM pro řádně uplatněnou námitku relativní neplatnosti na straně jedné a ochranu nabyvatele jednajícího v dobré víře v oprávnění převodce věc převést, neboť žalovaná se relativní neplatnosti převodní smlouvy nedovolala.

21. Jelikož rozsudek odvolacího soudu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. spočívá na nesprávném právním posouzení věci, dovolací soud podle § 243e odst. 1 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. k dalšímu řízení.

22. Propojení zkoumané části výroku rozhodnutí odvolacího soudu s částí výroku, která přezkoumání nepodléhá, se při rozhodnutí o dovolání projevuje v tom, že shledá-li dovolací soud důvody pro zrušení přezkoumávaného výroku, zruší současně i výrok, který přezkoumávat nelze [srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2008, sp. zn. [22 Cdo 3307/2006](#) (uveřejněný pod č. C 5 768 v Souboru)].